

:

Проф. Георги Марков: Историците не са "мръсни" ченгета

Учените сме жертви на политиците, споделя той пред в. "Труд"

30.06.2006

"Трябва да е ясно, че ако днес от тайните служби дойде някой при мен, няма да му затръшна вратата. Ще го покана да влезе и ще го изслушам. Има държавни и национални интереси, за които трябва да се работи", казва директорът на Института по история при БАН пред в. "Труд".

- Проф. Марков, преди 1989 г. искали ли са от вас като историк да правите консултации и рецензии?

- Аз и сега правя консултации на Външно министерство и не мисля, че това е нередно. Мога ли аз като директор на институт, където заплатите идват от парите на данъкоплатците да откажа? Още повече, когато става въпрос за държавен интерес.

- Могъл ли е Георги Първанов да откаже консултацията, която му е била възложена в онези години?

- Абсурд! Това не би могло да се случи преди 1989 г. Още повече, че на него това му е работата. Той е защитил дисертация по македонския въпрос и е бил специалист в Института по история на ЦК на БКП. Той не е работил в Академията на науките, макар че и при нас имаше специални поръчки.

Случвало се е да ме извика директорът и да ми възложи: "Гошо, иди във Външно министерство, трябва им консултантът по тези и тези въпроси." Нали не допускате, че бих могъл да откажа. Особено когато става въпрос за национален интерес.

Ето, днес отново говорим за поредния опит за македонска партия. Имайте предвид, че борбата с македонизма се води отдавна. На мартенския пленум на ЦК на БКП през 1963 г. Тодор Живков казва: "Няма македонско малцинство в България. Тито и ония там във Вардарска Македония да си правят македонска нация, тука такава няма."

Оттогава тайните служби започват да работят. Вече става въпрос за национален, а не за партиен интерес. В политиката по националния въпрос настъпи промяна, особено през 1981 г. след честването на 1300 години България. Тогава нещата се преобърнаха.

Чел съм разговори между Живков и Брежнев и между Живков и Горбачов и знам какви разногласия са имали.

- Живков си е позволявал да им противоречи?

- Имали са разногласия. Брежнев казва на Живков: "Макар в Югославия да са ревизионисти, все пак това е една социалистическа държава. Недейте да им мътите водата", цитирам по памет. А Живков му отговаря: "Да, ама ние имаме по-особен интерес на Балканите".

- Може ли да бъде обвиняван Първанов, че е изпълнил поръчка, свързана с македонския въпрос?

- Неговите обвинители, много добре знаят, че нямат основание. Че тези поръчки вървяха заедно с науката.

Ако си специалист по македонски въпроси, ти не можеш да си пишеш дисертация за собствено удоволствие. Това не е концерт по желание. Както казваше бивш наш директор, длъжен си да работиш за обществото и за държавата, разбирай, партията-държава.

Как няма да изпълниш, като ти възложат! Така че Първанов не е могъл да откаже консултации на мемоари, които му се възлагат от Външно министерство.

А и в случая става дума за книга на големия патриот Методи Димов, когото и аз познавах и пред когото се прекланям. Той успя да превъзмогне партийните дразги и единственото, което го интересуваше, се съдържаше в думите: "Важното е да има България"...

За жалост това се разбира от малцина. Днес пак започват да се замерят с досиета, тъй като се задават избори.

- Стрещи ли Първанов, като обяви пред обществото какво се крие зад папка "Гоце"?

- Не. Той трябваше да го сподели, но може би по-рано. Когато на общественото мнение се подхвърля агентурен псевдоним, въображението на хората започва да работи. Ето защо нещата трябва да се изяснят. Дори трябва съответната служба, която държи тази папка, да я даде на медиите, за да се види какво има в нея.

- Ако днес от тайните служби ви потърсят за такава работа, вие как ще реагирате?

- Не мога да кажа на представител на българска тайна служба - вие сте дотук, аз не искам да бъда мръсно ченге, защото не живеем на луната.

Нека да не се правят на оципани някои, които като че ли са живели извън Народна република България. Убеден съм, че трябва да се води борба срещу македонизма и срещу фалшификациите на българската история от Скопие.

Не можем да вдигнем ръце и да търпим да присвояват нашата история.

- Какво бихте казали на онези, които наричат "мръсни" ченгета всички, които така или иначе са работили за България?

- Не може всички да бъдат поставяни под общ знаменател. Този, който е писал доноси срещу преподавателя си, и онзи, който е давал консултации по македонския въпрос, са съвсем различни неща. Историките не могат да бъдат наричани "мръсни" ченгета.

- Да, но преди избори всеки ги употребява, както му е угодно.

Вижте, за да я има тази държава, не можем без тайни служби. И начело на тези служби не може да има генерали адвокати като Димо Гяуров.

Разузнаването е отговорна дейност. Въпросът е искаме ли да имаме тайни служби или не. Ще се борим ли с организираната престъпност с агентурна мрежа чрез внедряване на агенти под прикритие, или те ще бъдат "мръсни ченгета".

Ще им размахваме ли пръст, че са служили в Държавна сигурност 10-15 или 20 години. Ами къде да служат? Във ФБР или в ЦРУ? Трябва да сме реалисти. Трябва да разделим политическата полиция от външното

разузнаване и контраразузнаването - това са различни неща.

Държавата е била тоталитарна, но не може човек, който се е борил срещу т.нар. българска следа, да е "мръсно ченге".

Така че големият въпрос днес е има ли държава, или имаме само държавен глава. Според мен държавен глава има, но не знам дали има държава. Не бива предизборно късогледо да си служим с тайните служби, защото ставаме за смях пред външния свят.

- Вие историците не сте ли жертва на политиците?

- Открай време историците сме жертва на системата и на политиката. След 1989 г. три пъти ни караха да пренаписваме учебника по история. А политиците са все недоволни. Най-добре е историята да бъде оставена на нас учениците, а политиците да се опитат да оставят нещо добро след себе си. В противен случай историята все ще е слугиня на политиката. За да се сложи край на това, историята не трябва да се пренаписва, а да се преосмисля.

- Какъв е вашият коментар за поведението на Иван Костов, който, докато беше начело на държавата, е знаел, но е мълчал, че Красимир Каракачанов и Георги Първанов са консултирали властите по македонския въпрос?

- В онези години Костов и Каракачанов бяха съюзници. Що се отнася до Георги Първанов, според мен тая папка е била използвана като оръжие с дългосрочен план, т.е. все някога ще потръбва. И както се вижда сега тя се изважда с някакъв замисъл. В историята няма нищо случайно.

- Имали изход тази безконтролна употреба на досиетата?

- Аз настоявам да се направи нов европейски закон за държавните архиви и досиетата да се включат в него. Той трябва да реши въпросът за достъпа до архивите на тайните служби до 1989-а и след това...

Мен ме е гнус да се ровя в боклука на историята и затова не ме интересува кой кого е клепал. Ако потъна в тази мръсотия, ще изтърва, главното, т.е. тези, които са ръководили системата. Интересува ме как една партия управлява държавата в страх и подчинение и как системата е раждала доносници.

- Папката "Гоце" как ще се отрази на президентските избори?

- Ако това беше се случило преди 15 години, ефектът щеше да е голям. Днес мнозина ще махнат с ръка и ще кажат - какво от това. Много хора без агентурни имена станаха най-големите хайдуци на държавата.

Аз имам десни партийно-политически убеждения, но виждам накъде отиват нещата.

Президентът Първанов като историк показва по-широко виждане за разлика от философа и юриста преди него. Като държавен глава той трябва да олицетворява нацията и националния интерес и Първанов успя до известна степен.

Това не може да не се признае. Някой може да ми се разсърди, но Желю Желев и Петър Стоянов залитаха, увличаха се.

Докато Първанов си мери приказките. Той запази равновесие и ако няма силен опонент вдясно, какъвто засега не виждам, нищо чудно да бъде преизбран.

Интервю на Валентина Петкова, в. "Труд"